

Видає „Видавниче Товариство імени Б. Грінченка“.

Виходить 6 разів на місяць.

Ціна одного примірника 2 фен.

Ч. 18. (65).

Вецляр, 1. квітня 1917. р.

Рік III.

Ч а с н а д х о д и т ь .

Довго працюючий люд російської держави зтримував свій справедливий гнів і терпеливо стогнав під тягарем війни; довго він блукав у чаду ложного патріотизму, віддаючи і свій добробут і своє життя всеруйнуючому богові війни. Робочій народ, який цілковито нічого не має, крім своїх мозолистих рук, виявив зі свого боку більше глибокого патріотизму, більше розуміння до цього критичного менту, ніж ті, що весь час тільки кричали про самопожертвоування, про „долг перед родіной“. Але ж це тільки криком і зоставалося, на ділі було зовсім інакше. Ніхто з них не то що не думав про самопожертвоування, а навпаки, розкрадали й те, що інші зі справжнього патріотизму приносили на оборону рідного краю. Доки робочий народ, терплячи нужду, холод і голод віддавав дійсно все, що тільки міг, царське правительство шинкувало й господарило краєм. Не забували про себе й його вірні чиновники. Вони старалися йти за державними мужами й щиро допомагали їм у тій господарці.

Тоді, як міністер Сухомлінов розкрадав народні гроші, його чиновники доставляли на фронт непридатну амуніцію, палили цілі склади інтендатури, аби затерти сліди своєї крадіжки; коли людиність сиділа без хліба й

цукру, міністр хліборобства Бобринський робив добрі спекуляції на своїх цукрових записах; коли велика частина робітників не находила собі праці й пухла з голоду, міністер промисловости виписував десятки тисяч Китайців, як робочу силу, й так без кінця. Та нарешті не стало терпцю в народа. Те, чого так чекали всі—сталося. Збанок народнього терпіння полив ся через край. Росія спалахнула вогнем народньої революції. Повалили ся стовпи російського самодержавія, а за ними й цар Микола мусів зрехти ся „Богом данної йому власти“. Власть у свої руки захопили ліберали, на чолі з Родзянком і Мілюковим. Та чи значить це, що боротьба вже скінчена, що заміною одного правительства другим, ліберальним, народ осягне те, чого хоче?

На ці питання двох відповідей не може бути. Народ тільки тоді сповнить свої бажання, коли вся власть у державі буде залежати від його волі, а для того повинні бути щиро народніми як правительство, так і Державна Дума. Цього ж іще не сталося. Найважніший час боротьби ще надходить і від тої боротьби залежатиме й те, чи матимемо ми землю й волю й станемо нами на тій землі, чи лишимося й на далі безправними істотами.

Хоч нове правительство є ліберальним і багато говорить про права для народу, але то ще не значить, що воно їх дасть. Одно те, що це правительство так само складається із великих панів землевласників і хоче провадити війну далі, говорить дуже вимовно за те, що народні інтереси й бажання його мало обходять. Тому то ми не повинні покладати ся на волю й ласку своїх нових опікунів. Найкращою запорукою наших прав і добробуту, то є наша свідомість і сила. Ми вже навчили ся на 1905. році. Поки народ міцно тримав ся й сила перехилилася на його бік, правительство дуже багато принаобіцяло. Потрохи ті обіцянки на початку почало воно й у життя переводити, але як тільки побачило, що народ не зорганізований і велика частина пішла за чорносотенцями—знову все було повернуто на старе. Тільки була та ріжниця, що до 1905. року правительство само господарювало, після ж 1905. року йому добре допомогала й Державна Дума, бо була панською. (Дві перших Думи, які не були панськими й дійсно хотіли добра народові, мало прожили на світі).

А стало ся тому так, що народ не був добре підготованим до тої революції. Вибухла вона стихійно, під ударами невдачної японської війни. Ця революція так само є явищем стихійним, як наслідок повного безладдя в державі й великої нужди народу. Які вона прибере форми й чого від неї можна сподівати ся—трудно сказати. Можна бути лише певним, що старе, реакційне правительство, до влади не поверне, але від цього народ справи не вииграє. Йому прийдесть ся й на далі вести дуже вперту боротьбу, щоб осягнути головної своєї мети—землі й волі. Це нове правительство є не меншим ворогом для робочого народу, як було старе. Ріжниця лише в тому полягає, що то був вовк із вискаленими зубами, а тепер він буде в овечій шкурі.

Старе правительство, не розуміючи вимог теперішнього часу, боролось проти народу застарілими методами й часто йшло цілком одверто проти його волі й інтересів, нове ж правительство далеко хитріще. Воно ніколи не піде одверто проти народу, але завше буде на боці капіталістів і буржуазії. Тому, щоби вміти бороти ся з хитроцями нового правительства, народ повинен бути добре підготованим, инакше його головна мета знову відсунеть ся на довгі десятки літ.

Для нас же Українців це особливо має велике значіння, бо земля для нас—це все. Тому не гаймо, товариші, дорогого часу: приглядаймо ся до всього, що діється навкруги нас і дома! Найважніший час боротьби надходить і до нього ми мусимо бути готовими, коли хочемо, щоб нас не кривдили більше, щоб ми мали те, чого потребуємо.

Онисим Чемара.

Революція в Росії.

Домагання свободи всіх народів.

Штокгольмський коресподент сповіщає німецьку часопись „Фоссіше Цайтунг“, що Росія на наших очах розпадесть ся на держави різних народів.

Фінляндія домагаєть ся повної самоуправи без російських губернаторів та інституцій. Лотишський національний комітет у Ризі й Гельсінфорсі виступає з домаганням лотишської республіки. Естонські послы явили ся в Петербурзі, щоби виробити проєкт автономії (самоуправи) Естонії. Кавказці, Грузини жадають повної самоуправи й підняли велику агітацію в цілїм кавказьким краю. Мешканці Туркестану Сарті і Туркмени вислали своїх тайних мужів довіря на національні збори, щоби установити свої домагання. Емір Бухари мабуть утворить із центральної Азії самостійну державу, і Куропаткінови з російськими військами прийдесть ся забирати ся. Але найважливішою вістю для нас являєть вість про рух на Україні. Поки що маєм коротку телеграфічну відомість: „У Києві відбули ся публичні маніфестації за українську самостійність“. Видно наші земляки в Росії прийшли до пересвідчення, що ми маємо право й основи до самостійної держави й що автономія в Росії для нас не вистарчає.

Друга вість про український самостійницький рух потверджує першу. На радї міністерства внутрішніх справ князя Львова з Керенським, останній висловив теперішні стремління що до форми держави ось як:

„Північ і захід Росії бажає республіканського ладу на соціалістичній основі. На півдні, на Україні й Кавказі, розширюєть ся рух, що стремить до відірвання від Росії, або найменше до широкої автономії. Тому аж тепер стало зрозуміле нам становище робітників українських промислових областей Катеринославщини й Донецького басейну“. Зі Штокгольму наспіла ще 20. березня така вістка: харківський губернатор зателеграфував до нового правительства, що робітники не хочуть признати

нових правителів Росії й не будуть їх слухати. Подібну відповідь робітників Катеринославщини подав до відома губернатор Катеринослава. Число цих робітників виносить 150.000.

Нове правительство в Петербурзі.

Город і околиця Петербурга стоять під управою ген. Корнілова, префектом поліції є професор Юревич, градоначальником—колишній посол Глебов. Комісарі тимчасового правительства стоять на сторожі поодиноких відділів управи. Міністер фінансів видав розпорядок видавати найточніше запомоги родинам салдатів, які є на службі. Нове правительство осіло тепер в міністерстві внутрішніх справ, бо таврійська палата прибрала вид визниці, де сидять увязнені міністри старої Росії.

Зі Штокгольму доносять: Палата Думи стоїть під облогою соціалістичних мас, її стережуть відділи війська й міліції, зложеної зі студентів. Маса протестувала проти задержання монархії в Росії і проти того, щоби головним командіром військ був Николай Николаевич. Ліберальні члени Думи мусять іти під лад сього голосу народу—боять ся навіть показати ся на улицю; послугують ся панцирними автомобілями, якими керують англійські салдати.

Виділ робітників домагаєть ся републіки.

Робітники з салдатами утворили осібний комітет із Чхеїдзем на чолі. У склад сього комітету входять депутати, з яких кожного вибрала кожда тисяча людей. Так вже їх має бути поперх 700. Сей виділ предложив свої ухвали новому правительству: 1) проголосити републіку 2) негайно вступити в мирові переговори, 3) покликаних у салдати негайно пустити до дому. Як що спротивить ся сьому правительству, то партія більшовиків звалить його, заведе соціалістичну републіку без президента, тільки з головним народнім виділом на чолі.

Ліберальна партія кадетів мусила під натиском робочих заявити ся за републікою. На повнім засіданню дня 7. квітня має рішити ся за сею постановою загал її членів. З цього повстає

нова демократична републіканська партія.

Бачучи, що не вдасть ся буржуазії удержати монархію, утворила ся тепер нова ліберальна партія републіканська з між буржуазії. Вона має приготувати вибори до установчих зборів (конституанти), щоби як найбільше мати своїх послів. Хочє пересунути рішення в соціальной справі на час після виборів, а зайняти ся поки що політичною діяльністю, як противагою крайнім партіям

соціалістичним. Засновує свою часопись—„Републіка“. Так організуєть ся міщанська партія. Родзянко і його товариші, які до тепер були представниками монархістичного прінципу, станули в рядах републіканців під натиском народнього голосу. Але чи можна від них сподівати ся щирости й чи можна бути певним, що вони небавом знов не стануть за монархію?!

Боротьба між Петербургом і Москвою.

Як у Петербурзі проти буржуазії стоять і робочі партії з салдатами, так проти Петербурга стоїть Москва, де прийшли до власти виключно робітники і сторонники найкрайніших лівих. Вони утворили соціально-революційний комітет, який працює над тим, щоби установчі збори радили ся в Москві, а не у Петербурзі. За ними є це, що у Москві не можуть мати такого впливу чужі держави, як у Петербурзі, а перенесенням столиці установчих зборів до Москви підкреслюєть ся децентралізація в користь національного визволення народів, а найважніще нівечить ся вплив лібералів. При столиці Петербурзі не було столиць других народів, при Москві було й буде ще столиця в Києві, Тифлісі, Виборзі, в Хіві. Останніми днями прийшла вість, що установчі збори дійсно мають відбутися в Москві з кінцем квітня. Се стало ся теж під натиском робочих партій. Англія дуже занепокоєна сими зборами, що мають складати ся з 1600 послів. Керенський, міністер судівництва, виїхав до Москви для підготовки цих зборів, що мають рішати: монархія, чи републіка в Росії?

Становище союзників Росії.

Посли англійського, французького й італійського правительства заявили ся у нового правительства російського, узнали його й заохочували до ведення війни. З англійської сторони чути погрозу, що як би перемогла мирова акція соціалістів, то вона сплюю стане за ліберальним „сторонництвом інтелігентної Росії“, себто за буржуазією й поможе їй, щоби перемогти „крайні елементи“. Французьке соціалістичне правительство вислало трох послів до Петербурга, щоби приневолити російських революціонерів до умірковання. До Керенського, який має великий вплив серед робочих партій, як посол трудовиків і републіканець, шлють телеграми, що коли Росія не поведе далі війни, то впаде французька републіка під напором Німців. Се, розумієть ся, видумка! Правительство французьке не видало паспортів емігрантам, які стоять за негайним закінченням війни.

Становище Німеччини до революції.

Офіційного становища Німеччини ще не має. Та союзники Росії, що ведуть війну з Німеччиною,

загрожують Росії великою офензивою з боку Німців. Вони вказують на скорочення західного фронту з наказу Гінденбурга, що стоїть в звязку з погромом Росії й поверненням старого реакційного ладу. Поки що маємо голоси з Берліну в міродатних часописах, як „Франкфуртер Цайтунг“ з 28. березня с. р.:

„Ми не розуміємо, чому російський народ не має бути дозрілий до вільної конституції, як кожда инша європейська нація, і чому він не має права означати в своїм власнім інтересі, яка форма для його відповідна, монархія чи республіка. А як російське правительство поставить ся до заграничної політики, де зачинають ся інтереси Німеччини, час покаже!“.

Пасивний опір селян проти війни.

З різних часописей у Росії можемо бачити, що селяни хочуть закінчити війну своїм пасивним опором. Правительство видало розпорядок, що лишне збіжжя вважає сконфіскованим для війська. Та в багатьох губерніях прийшло до кривавих суперечок, бо селяни відмовляють ся віддати збіжжя навіть за найвищу ціну. Хоч се пояснюють вірністю селян старому правительству за впливом попів, але се каже багато! Так російські робітники й селяни готові змусити Росію, а за нею цілий світ до мира. Панам із Петрограду хочеть ся війни, хоч вона не принесе нічого Росії, а тільки кровю й кістками народу поживить ся Англія. Російський народ вже осягнув те, чого він сподівався від війни, себто: близьку надію на землю й волю. Правительство оголосило конфіскацію царських дібр, які взяла держава. Та селяни сподівають ся поділу землі, і багацько з тих околиць, де були царські маєтки—просто втекли з армії до міст і сіл, боючись, що будуть ділити землю, а вони прийдуть запізно й не дістануть нічого. Тому правительство остерігає їх, що воно не може допустити до рабунку приватної (царської) власности.

Воєнні цілі нової Росії.

Кожде сторонництво ставить инші цілі великої війни, яку вела Росія. Так, представник кадетів, теперішній міністер заграничних справ, Мілюков, заявив Франції ось які цілі: Росія тепер потребує для економічного розвитку більше як коли Царгороду, далі хоче визволення всіх славянських народів із під пановання Австро-Угорщини, та відбудови Бельгії, Сербії й Румунії. Як бачимо недалеко відбіг сей пан від старої реакційної Росії! Він хоче сотворити сильно зорганізований „нео-славянський“ світ, себто щоби всі славянські ріки злили ся в російським морі. Другий великий діяч, теперішній моральний диктатор Росії, Керенський,

посол із партії трудовиків, ставить знов инші цілі будучої Росії: він хоче інтернаціонального Царгороду, незалежної Польщі, автономної Вірменії й Фінляндії. Про Україну, Литву, Естонію, Туркестан не каже нічого, значить, думає: хай буде, як було! Партія республіканська, яка видає часопис „Русская Воля“ заявляєть ся за тим, щоби утворити з будучої Росії федерацію на основі національних областей на лад спілки народів. Партія соціалістична під проводом Чхеїдзе хоче перевести в життя соціалістичну програму й відлучити всі чужомовні народи від російської держави, значить, хоче союзу самостійних національних держав із соціалістичним устроєм.

Автономічний рух російських народів.

Наслідком проголошення в цілій Росії промови Вільзона за визволенням всіх поневолених націй та наслідком ясного становища робочих у національній справі рух поневолених народів прибирає щораз гостріші форми.

Фінляндці постановили утворити національну армію, яка стане по стороні Росії під умовою, що нове правительство признає всі фінляндські закони, проголосить цілковиту політичну амністію релігійну й політичну й обіцяє признати дальші вільности, які ухвалить фінляндський сойм. Ця вість непевна, походить із французької часописи „Птіт Парізієн“. Друга вість, яка походить зі Штокгольму, говорить ось що: Губернатор Фінляндії, барон Корф, видав наказ дня 24. березня пильнувати границь шведсько-фінляндських, бо сюди мають вломити ся 3000 Фінляндців, яких узброїла Німеччина, щоби воювати проти Росії й висадити всі мости та залізниці. На се відповіли Фінляндці зі Швеції, що се провокація старого режиму, щоби звернути підозріння на деяких невігідних осіб і дати привід для доносів. Се лад гірший від часів перед революцією. Загалом у Фінляндії панує велике невдоволення, що міністерський секретар та генерал-губернатор є Москалі, а не Фінляндці. Тепер відбувають ся збори, на яких домагаєть ся народ, що Фінляндія не потребує московських правителів, а хоче мати своїх людей на всіх становищах.

З Естонії подають ся такі вісти через Штокгольм: В Ревелі вибухли розрухи дня 14. березня робітничим страйком і зборами робітників. Знищено губернський і поліцейський будинок, викинуто акти на вулицю. Утворено мійську міліцію з горожан. Тоді явили ся послі думи Манков і Евсейєв, які проголосили народові, що всі царські державні й церковні землі будуть розділені між народом. На флоті вибухли заворушення, команданта твердині ранено в голову, установлено градоначальника Постку заступником губернатора. Останні вісти

доносять, що Естонці хочуть утворити враз із Фінляндією республіку: в тій цілі вислали послів до Петрограда, які мають виробити проєкт автономії.

Про рух на Україні, Кавказі й Туркестані ми подали вище. Литовці, яких представники є по обох боках кордону, вислали одну депутацію до німецького секретаря Цімермана з домаганням автономії, окремо від Польщі. Він відповів їм, що Німеччина дасть їм найширшу самоуправу. Другі послали явили ся в Петрограді й ставлять теж домагання признання автономії для Литви.

Нові закони й розпорядки правительства.

Нове правительство хоче зеднати для своїх цілий народ, тому видає ряд нових розпорядків, ідучи за потребами люду, війська, політичних вязнів, діячів. Тим робом узнано законом, що приватні маєтки, які мають більше як 125. десятин землі, мусять служити рештою державі. Сконфісковано всі царські посілости для держави. У війську заведено нову присягу вірності новому правительству, поки не скликано установчих зборів. Салдатам дозволено мати своїх мужів довіря в кухнях, якою мають кермувати вибрані кожною компанією. Допущено до виборів осібного виділу серед салдатів, що має право іменувати офіцерів. Установлено нового прокурора синоду в особі ліберального кн. Львова (один кн. Львов є президентом міністрів, а це другий), усунено царське крісло з синоду, зазначуючи цим, що усуваєть ся старий лад, т. званняй цезаропапізм, на основі якого цар російській був для православної церкви те саме, що папа для католицької церкви. Керенський, як міністер судівництва, виготовлює закони свободи саціальної національної й релігійної для цілої Росії. Він взяв під дослід документи царської кліки, щоби вислідити, хто був головним виновником реакції, веде слідство в справі міністрів і обжалованої цариці Александри. Наслідком сього 9 великих князів зрікло ся своїх пенсій, маєтків по думці нового закону. Та мимо сього інтерновано кн. Николая Николаевича в Петербурзі. Він хотів ратувати ся, випустив всіх політичних вязнів у Баку і промовляв до війська, що він після війни не хоче ніяких відзначень, тільки буде звичайним поміщиком, здалеку від власти над народом. Але це не помогло!

Похорони убитих і нове свято Росії.

Убитих у петроградських розрухах начисляе шведська преса 20.000, коли Мілюков говорить за границі, що впало 2000. З них 700 убитих похоронено перед царським зимовим дворцем серед великого здвигу народу, дня 23. березня с. р. На могилі мають поставити пам'ятник свободи на вічний спомин поколінням, а день 23. березня признано днем

щорічного національного свята. Салдати копають нову могилу для упавших салдатів на марсовім полі, близько англійського конзуляту. На рогах сього чотирикутника мають покласти салдатів, а в середині має стати теж пам'ятник на славу пам'ятної боротьби за волю.

II.

Побіда народу в Росії й російські полонені.

Кепенгага, 28. березня. Тутешній російський комітет помочі полоненим у Німеччині й Австрії одержав із головного бюро в Москві телеграму такого змісту:

„Всі заходи, які були пороблені старим правлінням, усунено. Поміч полоненим буде піддержана. Повідомте полонених, що Росія здобула нове правління, що їм (полоненим) буде ліпше і скажіть їм, що народ побідив.“

ВІЙНА.

(від 23. до 30. березня 1917. р.)

Найважнішою подією війни є довершене пересунення фронту між городом Арра й Соасон після плану Гінденбурга, за яке він дістав високе відзначення від цісаря Вільгельма. Лінію довгу на 130 км. замінив на лінію 80 км., що посунула ся взад. Яке це має значіння? Англійці приготовляли ся до великого пролону німецького фронту на тій лінії; вони доставили за цілу зиму оружжя з Англії, Франції, Америки, Японії, позаду побудували залізницю й узкаторові колійки для доставки муніциї, поставили бетонові криївки й магазини та підстави, на яких построїли тяжкі гармати. Се роблено тисячами рук робітників через цілі місяці,—здавало ся буде битва, якої світ не бачив! Аж ось, в половині марта під заслоною мраки Німці усунули ся взад на 50 км. Не лишили ніодного дерева, знищили оселі, не оставили каменя на камені: висадили всі дороги, спалили села, заспали всі криниці—словом створили пустинню широкую на 50 км. І щож тепер Англійці? Мільярди і праця їх пропали—офензива англійська відтягнулась на кілька місяців! Треба наново будувати все на полях і мочарах, які Німці засіяли мінами. Ось у чім велика боева справність і заслуга Гінденбурга! Сподівали ся Англійці тепер ударити з усіх фронтів на Німців, а тут у Росії революція, в Італії розрухи, а вони не приготовані до битви на новім полі.

В цім тиждні на французькім фронті відбули ся менші бої над Сомою, коло Оас, в Шампані. Німці взяли в полон загалом 630 салдатів, застрілили 11 літаків.

На російських фронті були наступи з обох сторін коло Баранович, в Галичині коло Бережан, Олїва, Станїславова, на схід від Луцька, та в Карпатах у долині Ешованїош і коло Уш. Загалом взяли Німці 970 салдатів, кілька скорострілів і мінометів.

На італійських фронті були невеличкі наступи з обох сторін на височині Карст, у Герці і в Альпах. Австрійці взяли 526 салдатів, 15 офіцерів до неволі.

На македонських фронті почали завзяті наступи Французи від 13. до 21. березня, але не осягнули нічого. Тепер 27. березня підняли наступи на ново, але без успіху.

Подано до відома спис затоплених кораблів у підводній боротьбі за місяць лютий. Затоплено 368 кораблів ємкості 781.000 тонів, з яких $\frac{1}{2}$ міліона припадає на Англію. Зі спису виходить, що затоплено 49.000 тонів оружжя, 91.500 вугля, 16.000 оливи й нафти, 16.800 селїтри, 4800 залїза, 11.300 руди, 550 металю, 10.000 збіжа, 14.800 засобів поживи, 8700 паші, 36.500 дерева, 23.100 всїлякого товару, 1500 балів шкіри, 300 коней і 3 міліони марок золотом пішло на дно моря за місяць лютий.

3 таборового життя.

Генеральна Старшина. 19. березня відбуло ся засідання Генеральної Старшини, на якому зпочатку прийнято звіти від організацій з їх діяльності за минулий тиждень, розглянуто й ухвалено бюджетні організацій на квітень місяць. Останній час заняли приготування до виборів та обговорення біжучих справ.

На засіданню 26. березня прийнято тижневі звіти з діяльності організацій та залагоджено біжучі справи. Між иншим ухвалено відбути тісніще голосування між перепавшими кандидатами на послів до Народної Ради не пізніше 5. квітня й доручено виборчій комісії виробити доповнюючі правила для тіснішого голосування. *С. К.*

Вибори. В суботу, 24. березня, в нашому таборі відбули ся вибори послів до Народної Ради. Через те, що багато було людей на роботі, голосування тягло ся цілий день із перервами, розумієть ся, на обід і вечерю. Годин в 11. вечера вже можна було знати наслідки виборів, яких із великим зацікавленням чекали всі, хто був заінтересований у тих виборах. Але з поданих нижче відомостей, ми побачимо, що вибори дали відносно мале число послів і не можна сказати, щоб вони були задовольняючі для тих, кому лежить на серці розвиток громадського життя в таборі. Так послів треба було вібрати 40, а вибрано лише 23, які поділяють ся по округам так: перша—7, друга—5, третя—4 і четверта—7. Сім посольських місць є заняті такими, що зістали ся вибраними по кількох округах. Одже врешті дійсних послів є лише 16. Частина з

них такі, що до сього часу не приймали ближчої участі в організаційному житті, а були лише рядовими членами організацій, або виконували адміністраційні обовязки. Очевидно, що вибори пройшли під гаслом застоювання інтересів „робочого люду,“ хоч і не знати, в чім властиво полягає та оборона робочої класи при наших умовах життя в таборі. Певно, що причини такого розуміння громадського інтересу й громадської роботи треба шукати ще й у психології ширших мас нашого народу, бо громадське життя в російських негромадських умовах виховало у наших людей нахил до негаші та руйнування всього старого.

Але якраз в даннім випадку ніяк не можна міряти наше життя, нашу роботу й завдання тою самою міркою, якою за нормального життя мірять ся роботу й завдання бюрократичного правительства, яке народ по справедливості стремить повалити, щоб на його місце поставити справжніх оборонців народних інтересів.

Помимо того, ми віримо в добру волю наших громадян і сподїваємо ся, що нові керманічі громадського життя стануть на сторожі української справи й оправдають своєю діяльністю довіре народу.

В середу, 4. квітня, від години 4. до $\frac{1}{2}$ 6. по полудні й від 7. до $\frac{1}{2}$ 9. увечері відбудеть ся тісніще голосування на недостаючих послів до Народної Ради; нижче подають ся приписи, яких треба додержувати ся при тому голосуванню, вироблені головною виборчою комісією Генеральної Старшини:

1. До тіснішого голосування приходять ті кандидати, які при першій голосуванню не одержали більше половини голосів і яких виборчий закон до сього допускає.

2. Закон виборчий до тіснішого голосування допускає тих кандидатів, які перепали при першій голосуванню в данній окрузі числом вдвоє більшим, як є вільних місць посольських, узгледнюючи, хто з сих кандидатів при першому голосуванню одержав більше число голосів. Всі інші кандидати виключають ся від дальшого кандидування.

3. Оскільки в числі сих кандидатів знаходять ся такі, яких вже вибрано послами в иншій окрузі, то, незважаючи на се, вони мають право бути кандидатами й на них вільно голосувати; так само вільно голосувати на тих, які зрікли ся своєї кандидатури.

4. Коли крім одного кандидата, який увійшов у число приписаних законом кандидатів, управлених до тіснішого голосування, а який має найменше число голосів, є ще такі кандидати, що мають таке саме, як він число голосів, тоді число кандидатів до тіснішого голосування може переступити подвійне число посольських місць.

5. Якби подвійне число кандидатів, управлених до тіснішого голосування, не можна було зложити, бо не було би з чоґо вибрати, тоді число кандидатів може бути менше, чим подвійне від місць посольських.

6. Вибрані послами при тіснішій голосуванні зістають ся ті, які одержали згледно найбільше голосів, незважаючи на те, чи се число голосів є більше, чим половина від даних голосів.

7. Хто був би вибраний послом чи то при першій, чи при тій, чи при тій голосуванні в двох чи більше округах, сей мусить зректи ся всіх інших місць посольських, крім одного, а тоді на сі опорожнені місця розписують ся нові, так звані доповнюючі вибори, які відбувають ся таким самим способом, як і перші вибори. (Під першими виборами треба тут розуміти як перше голосування, так і друге, тій же).

8. При кожній виборчій комісії знаходить ся комісар (представник Генеральної Старшини).

9. Протести на замічені неправильности при виборах подають ся підчас виборів на руки комісара, або виборчої комісії, які предкладають їх головній комісії.

10. Протести на замічені неправильности при виборах по скінченню голосування подають ся або Генеральній Старшині, або вибраному послоні.

11. При доповнюючих виборах ставлять ся на ново кандидатів, як при перших виборах.

С. К-ий.

Театр. Вдруге виставлено на нашій сцені „Сватання на Гончарівці“, українську оперету на 3 дії Г. Квітки-Основ'яненка. І цей раз пєса пройшла з „великим“ успіхом. Публіка сміялась, реготалась і завзято плєскала в долоні—очевидно їй сподобалась така „кумедія“.

Та заким оцінювати гру поодиноких артистів, хотіло ся б знати, чому саме така пєса знайшла місце на нашій сцені? Чи сил артистичних мало, щоби виставити щось кращого? Так, сил небагато, але все таки хватило б, щоби виставити таку пєсу, яку не сором було б повторити і вдруге. А може тому, що це твір великого українського письменника? Правда, Квітка-Основ'яненко великий український письменник, але великий своїми повістями; драматичні твори його заслабі, щоби їх виставляти на сцені. Це не могло не добачати „Драматичне т-во“, підбираючи репертуар. Остаєть ся одно—недбайливість у виборі пєс—виставляли, мовляв, ще гірші пєси, чому й цієї не виставити! Але „Драматичне т-во“ не має на цілі давати глядачам замість гарної штуки—ні се, ні те.

Розумієть ся, казатимуть, що цю і їй подібні пєси виставляють скрізь на Україні, а до того почнуть перелічувати всі „трупі“ й „трупки“, що претендують на „званіє“ українських труп. Але то не українські трупі, а малоросійсько-жидівські, які тільки й існують малоросійським гонаком—нам на них дивити ся нема чого. Коли навіть і першорядні українські трупі вагають ся ще викинути їх із свого репертуара, то треба знати причини цього. Український театр мусить ще й досі догожати „любителям гонака“, які тільки й ідуть до україн. театру, щоби посміяти ся до сходу. Наш театр мусів їм догожати, бо инакше лишив ся б без засобів до існування. Тому на українській сцені й зявили ся всякі „Вихрести“, „Вихрестки“, „Штукарки“, „Штукаревичі“ й інші, яким і ліку нема.

Отже там мусять, а ми з якої речі? Репертуар малий? Не великий, але завсїгди можна знайти щось кращого. Тому може, що такі річі більше подобають ся людям, ніж драма, чи справжня комедія, що

ці останні прєскучують? Але наше завдання призначити людей цїнити свою драму, свою рідну штуку, а виставою „Сватання на Гончарівці“ ми цього не досягнемо.

Та—стало ся. „Сватання на Гончарівці“ виставлено на нашій сцені навіть у друге. Успіх із вистави звичайний. Артисти деякі грали добре, другі—трохи слабше, треті—погано. Більше всіх очевидно сподобав ся глядачам т. Б-ко в ролі Стецька, що грав справді добре, хоч шепелявінне виходило дуже штучним. Своєю грою він захопив глядачів цілком і їм не сила була звернути увагу на інших дієвих осіб, не менше важних у пєсі. Бо все ж таки в ній малюєть ся боротьба, хоч дуже маленька. Матибачить щастє тільки в масткови, багатством думає зробити доньку щасливою й тому хоче видати її за дурного Стецька. Донька любить Олексу, який для неї все, і ладна виїти за нього, хоч він є їй кріпаком. Товариші, що виконували ролі матері й доньки не могли зрівняти ся грою з тов. Б-м, грали вони слабше, а тому й та боротьба зістала ся для глядача непомітною.

Більше—менше добре виконали свої ролі т. Д-р (Уляна), т. Б-в (Олекса) і І-в (Шкурат). Але т. П-ій очевидно не зрозумів своєї ролі та й не вивчив її: Одарка (т. П-ій) навіть побити чоловіка вчасно не вмїла. З успіхом виконав ролю Скорика т. З-ко, хоч подекуди пересолював—ось хоч би й під час ворожби. Нездало грав тов. у ролі другого свата: він так голосно й грубо викрикував своє: „так-таки-так“, що всі артисти після його слів мимоволі запинали ся й переглядали ся.

Грим був гарний, декорація й обстановка хати також.

Загально пєса, як кажу, пройшла середньо. Але хоч би й який успіх мала вона, все таки дуже бажано, щоби „Драматичне т-во“ ставило річі кращі, трохи вибирало, а не ставило перше, що попадесть ся під руку.

N. N.

Школа в бараці інвалідів. Через те, що з кінцем березня люди почали виїздити на сільські роботи, ведення загально-таборової школи стало неможливим. Тому Учительський Гурток рішив науку в школі застановити, а натомість провадити окремі курси. Поки що розпочинаєть ся практичний курс німецької мови. Крім того Учительський Гурток рішив розпочати шкільну науку для товаришів інвалідів, а також у лязареті.

Правда, серед товаришів інвалідів наука вже провадила ся раніше і тільки через відїзд до Росії 84 душ мусїла припинити ся. Але ці товариші, що лишили ся ще в таборі, так само зрозумїли користь і необхідність науки. Вони давно вже висловлювали своє бажання вчити ся, але через холод науки серед них розпочати не можна було.

Нині ж, радо йдучи на зустріч бажанню всіх товаришів, у середу, 27. березня, відбуло ся відкриття школи.

Було сказано кілька промов, у яких зазначала ся користь і необхідність освіти взагалі й для нас Українців зокрема. Бо відомо, який великий процент серед українського народу неграмотних, хоч він в тому й не винний. Тепер же ми стоїмо на порозі великого перевороту, великих

реформ, де маємо сказати й своє слово, принести й свою думку в підвалини для будови нового ладу й людських взаємовідносин. Дуже відродно було дивити ся, як товариші один за другим записували ся до школи. Майже цілий барак записав ся вчити ся. Цілком неграмотних записало ся 28, а малограмотних 24. На добрий час вам, товариші, робити гарне діло!

И. С.

ЖЕРТВИ.

На волинські школи.

Від т.т. Р-го 50 ф., Н-ка 50 ф., Л-го 50 ф., П-ка 50 ф., М-ти 50 ф., М-ри 50 ф., ком. Kerkerbach № 2582, разом 3 мар.

Від т. Ів К-ця, ком. Kredenbach № 1518—50 ф.

На сиріт і вдів волинських.

З ком. Werdorf № 2727—2 мар. 70 фен.

" " Wächtersbach № 2627 — 75 фен.

" " " від т. С. М-ва 50 фен.

На січовий прапор.

З ком. № 10399—3 мар.

" " Weilers № 10842, від т.т. Г. М-ва № 164, М. Ж-го № 254 і А. К-ши № 1986 — 1 мар.

На украсу могили Тараса Шевченка.

Від т. Т-ті з ком. Kerkerbach № 2582—50 ф.

На хорих в лязареті.

З ком. Kerkerbach № 2582, від т.т. П-ди і М-ри по 50 ф., разом 1 мар.

Від. роб. ком. Бринінгауз (від місяця грудня 1916 р.) 10 м. 30 ф.

На інвалідів.

Від ком. Oberscheld—50 мар. 95 фен.

Переписка Редакції.

Т. т. роб. ком. Бринінгауз. По наведенням нами справкам удало ся вяснити, що Ваша жертва на хорих в лязареті, від грудня місяця 1916 р., в квоті 10 мар. 30 ф., передана була безпосередньо в лязарет, редакція ж про те не була повідомлена, а тому й не було оголошено про цю жертву.

Тов. Оп-ко Микола № 2497. Відносно сусідних команд—дозволено.

Ком. Volenhausen, тов. Українцєв. Цього місяця відвідаємо вас.

К-да Ken-Umstadt: Ваше бажання передано куди слід. Заждїть.

Тов. В-му. Дякуємо за щирі бажання для нашої «Громадської Думки». Вірші «В неволі» та «Третій рік» до друку не підходять, бо заслабі змістом і формою.

Тов. Ж-ру. Оповідання «Марія» неясне по думці й незакінчене, як також і вірш «Марія» бідний змістом і формою.

Тов. Тасяному. Нарис «Не тільки ми Українці бажємо самостійности» бідний змістом і надрукований не буде.

Тов. Полтавцю. Нарис «Моя оселя» не буде надрукований, бо не цікава тема.

Тов. Чернигівцю. Вірш «Мрачні думки» слабкий по формі і не досить продуманий і тому до друку не піде.

Тов. Донцю. Вірш «Треба розуміти» не піде, бо необроблений. Нарисом «Мое вражінне» і «Клаптик гнилі» при нагоді скористаємось, як також статєю «Не порозуміють ся» та «Чиї ми раби?»

Тов. Я-ку. «Чи то диво, що боять ся школи?»—буде надруковано з деякими поправками.

Тов. Л. Любистку. Ескіз «Земляки» є прийнятий до скористання в значно скороченому виді.

Тов. Ф. Горемиченку. Статя «З театрального життя» не принята до друку, бо не досить оброблена для взятої теми і не дає ясного образу щодо значіння театру.

Тов. автору «Ну й перехрестили!» Ваш малюнок не надасть ся до друку, бо тема дрібна для нашого часу.

Тов. А. Мартинюку. Малюнок «Що це за картина?» до друку не надасть ся, бо тема не підходяща.

Тов. Подстрєву. Нарис «Дорога до прийому в москалі» і вірш «Живу я в тумані» не цікаві змістом і необроблені і тому не підуть до друку.

Тов. А. Ст-ку. В статях «Як лучче?» і «Бридке приснилось» багато приведено думок, але без ніякого порядку, мало продумано й оброблено. Дечим при нагоді скористаємось.

Всіх товаришів щиро прохаємо все пробувати пера й дописувати до нашої часописі «Громадська Думка». За надруковані річи Редакція платить (гонорар) по 2 фен. за стрічку прози й по 3 фен. за стрічку віршів.

Хто через два тижні по виході числа не візьме свого гонорару, то ті гроші йдуть, як жертва, на волинські школи.

Купуйте Памяткову Книжку

КАЛЕНДАРЬ

— на 1917 р. —

СОЮЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

500 стор. друку ++ 103 ілюстрацій

ціна 1 марка.

Замовляти по адресі „Громадської Думки“:
Wetzlar. Ukrainischer Unterrichts-Ausschuss.

Lagerzeitung.

ТЕАТР.

НАРОДНИЙ ДІМ у таборі ВЕЦЛЯР.

СЬОГОДНЯ, 1. КВІТНЯ с. р.

Музично-Драматичним Товариством

ім. Миколи Лисенка

буде виставлено

Арсен Яворенко

Драма на 5 дій Бориса Грінченка.

Перед початком і в часі антрактів грає духова орхестра під орудою т. Чуркина.

Ціни на вступ: 50, 40, 30, 20, 15, 10 і 5 фен.

Початок рівно о 5½ год. вечера.